

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा

भारत मौसम विभाग

प्रायोगिक ब्लॉक लेव्हल अॅग्रोमेट अॅडव्हायझरी बुलेटिन
(आयएमडी आणि आयसीएआर चा संयुक्त उपक्रम)

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला

दिनांक : 30-07-2024

नागपूर(महाराष्ट्र) मध्ये नरखेड ब्लॉक करा साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2024-07-30 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2024-07-31	2024-08-01	2024-08-02	2024-08-03	2024-08-04
पर्जन्यमान (मिमी)	12.8	12.2	28.4	37.0	63.9
कमाल तापमान (अं.से)	28.3	28.3	23.2	22.3	20.4
किमान तापमान (अं.से)	23.5	23.5	22.9	21.3	19.4
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	89	89	90	94	95
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	68	63	81	86	93
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	17	20	18	20	24
वाऱ्याची दिशा(अंश)	270	288	288	257	246
मेघाच्छादन (ऑक्टा)	8	8	8	8	8

हवामान सारांश / चेतावणी:

• भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर च्या तालुकास्तरीय मूल्यवर्धित अंदाजानुसार, पुढील पाच दिवस दिनांक ३१ जुलै ते ४ ऑगस्ट २०२४ दरम्यान मुख्यतः ढगाळ राहण्याची अधिक शक्यता, • दिनांक ३१ जुलै, ०१, ०२, ०३ व ०४ ऑगस्ट २०२४ रोजी हलक्या ते मध्यम स्वरूपाचा पाऊस होण्याची अधिक शक्यता पाऊस होण्याची अधिक शक्यता, • दिनांक ३१ जुलै, ०१, ०२, ०३ व ०४ ऑगस्ट २०२४ रोजी मेघगर्जना व विजांचा कडकडाट होण्याची शक्यतावर्तविण्यात आली आहे. • विस्तारित स्वरूपाच्या अंदाज प्रणालीनुसार विदर्भामध्ये दिनांक दिनांक ०४ ऑगस्ट ते १० ऑगस्ट २०२४ दरम्यान सरासरी एवढा पाऊस होण्याची शक्यता तर कमाल किमान तापमान सरासरी एवढे राहण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.

कृषि सल्ला:

• कपाशी, सोयाबीन, मुग, उडीद, तूर, संत्रा, मोसंबी, लिंबू व अन्य हंगामी, फळ पिके व भाजीपाला पिकामध्ये अतिरिक्त साचलेल्या पाण्याचा निचरा करण्यासाठी सऱ्या फोडाव्या. • कृषी रसायनांच्या (कीटकनाशके, बुरशीनाशके इत्यादी) फवारणी ची कामे आणि उभ्या पिकांमध्ये खते देण्याची कामे पुढील २ ते ३ दिवसांनी वाफसा आल्यानंतर करावी. • शेतकरी, शेत मजूर यांनी नदी नाल्यावरून पाणी वाहत असल्यास रस्ता ओलांडतांना घाई करू नये तसेच आपली इतर जनावरे वाहत्या पाण्यातून जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी. • विजांचा कडकडाट होण्याची शक्यता लक्षात घेता गाय, म्हैस, शेळ्या, मेंढ्याव इतर पाळीव जनावरे मोकळ्या जागेत चरावयास सोडण्याचे टाळावे. जनावरे हे खुल्या पाण्याचे स्रोत, नदी किंवा तलाव व ट्रॅक्टर व इतरधातूच्या अवजारांपासून दूर ठेवावे. • स्थानिक हवामान अंदाज व सूचना यांचा अंदाज घेऊनच शेती कामाचे नियोजन करावे. पाऊस व मेघगर्जनसह विजांचा कडकडाट होण्याची शक्यता लक्षात घेता, शेतकरी व शेतमजूर यांनी सुरक्षित ठिकाणी आसरा घ्यावा. शेतातील कामे शक्यतो सकाळच्या वेळी उरकून घेण्याला प्राधान्य द्यावे. शेतमजुरांना शेतामध्ये एकत्रित समूहाने काम करू न देता दोन व्यक्तीमध्ये जास्तीत जास्त अंतर ठेवावे. शेतात आसरा घेताना पाण्याचे स्रोत (विहीर, तलाव, नदी इत्यादी), उंच ठिकाणे (झाडे, उंचवटे), धातूचे अवजारे या पासून जास्तीत जास्त अंतरावर आसरा घ्यावा. उंच ठिकाणांवर वीज आकर्षित होत असल्याने कोणत्याही परिस्थितीमध्ये झाडाखाली आसरा घेणे टाळावे. • शेतकरी बांधवांनी कीड आणि रोगाचा प्रादुर्भाव जाणण्यासाठी पिकाचे नियमित निरीक्षण करावे तसेच शिफारशीनुसार पिक वाढीच्या सुरुवातीच्या अवस्थेमध्ये नियंत्रणाच्या उपाययोजनाचा अवलंब करावा.

संक्षिप्त संदेश सल्ला:

• शेतकरी बांधवांनी कीड आणि रोगाचा प्रादुर्भाव जाणण्यासाठी पिकाचे नियमित निरीक्षण करावे तसेच शिफारशीनुसार पिक वाढीच्या सुरुवातीच्या अवस्थेमध्ये नियंत्रणाच्या उपाययोजनाचा अवलंब करावा.

पिक निहाय सल्ला:

पिक	पिक निहाय सल्ला
कपाशी	<p>• पिक क्षेत्रात पाणी साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या तसेच अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. पिक उगवणीनंतर तन व्यवस्थापनासाठी, रुंद पानाच्या तन नियंत्रणासाठी पायरिथिओबॅक सोडियम १० % ईसी १२.५ मिली ते १५ मिली प्रती लिटर पाणी किंवा गवतवर्गीय प्रकारच्या तन नियंत्रणासाठी क्लिझालोफॉप इथाइल ५ % ईसी १५ मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून जमिनीमध्ये पुरेसा ओलावा असताना स्वच्छ व शांत हवामान परिस्थिती असताना सध्याच्या पावसाच्या उघाडीनंतर फवारणी करावी. • पिक उगवणीनंतर रुंद व अरुंद पानाच्या तन व्यवस्थापनासाठी पायरिथिओबॅक सोडियम ६ % ईसी + क्लिझालोफॉप इथाइल ४ % ईसी २० ते २५ मिली प्रती १० लिटर पाणी या प्रमाणात जमिनीमध्ये पुरेसा ओलावा असताना स्वच्छ व शांत हवामान परिस्थिती असताना सध्याच्या पावसाच्या उघाडीनंतर फवारणी करावी. • डवरणी आणि खुरपनीची कामे शक्यतो सकाळच्या वेळी करावी. प्रभावी तन व्यवस्थापनासाठी तन २ ते ३ पानावर असताना तन नाशकाचा वापर करावा.</p>
सोयाबीन	<p>• सोयाबीन पिकामध्ये तणनाशकांच्या फवारणीसाठी पॉवर स्प्रेअर द्वारे फवारणी करत असल्यास १२५ लिटर पाणी प्रती हेक्टर तर नेपसॅक स्प्रेअर द्वारे फवारणी करत असल्यास ४५० लिटर पाणी प्रती हेक्टर या प्रमाणात पुरेसे पाणी वापरावे. • तणनाशके वापरताना फ्लड जेट/फ्लॉट फॅन नोजल वापरण्याची शिफारस केली जाते. • मागील आठवड्यात झालेला पाऊस व पुढील पावसाचा अंदाज लक्षात घेता शेतात पाणी साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या तसेच अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • सोयाबीन पिकाचे नियमित अंतराने निरीक्षण करावे व अॅथ्रॅकनोजप्रादुर्भाव दिसून आल्यास टेबूकोनाझोल २५.९ ईसी (६२५ मिली/हेक्टर) किंवा टेबूकोनाझोल १० % + सल्फर ६५ % डब्ल्यूजी (१२५० ग्राम/हेक्टर) या प्रमाणात शांत व स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना फवारणी करावी.</p>
भात	<p>• धान पिकाचे रोपे / पर्हे २१ ते २५ दिवसांचे झाले असल्यास रोवणी करावी. • धान लावणीनंतर रोपांची मुळे चांगली रुजेपर्यंत बांधीत पाण्याची पातळी एक इंच ठेवावी. • मित्र किडींच्या संवर्धनासाठी धान बांधावर झेंडू व चवळी पिकाची लागवड करावी. • रोपवाटीका:- खोडकिडा व गादमाशीच्या व्यवस्थापनाकरिता कार्बोफ्युरॉन ३ % दानेदार २५ किलो ग्रॅम प्रति हेक्टर (कार्बोफ्युरॉन ३ % दानेदार २५० ग्रॅम प्रति १०० वर्ग मीटर रोपवाटीका) रोपकाढणीच्या ५ दिवस अगोदर रोपवाटीकेत टाकावे. • धान रोपवाटीका तण विरहीत ठेवावी. • धान बांधावर झेंडूची सापळा पिक म्हणून लागवड करावी. • रोपांचे शेंडे तोडून बांबूच्या टोपलीत जमा करावी त्यामुळे रोपांच्या शेड्यांवर असणारी खोडकीडींची अंडी नष्ट होवून त्यामधून परोपजिवी किटकसूद्धा बाहेर पडतील. • तुडतुड्यांच्या व्यवस्थापनाकरिता रोपांची लावणी शिफारसीत अंतरावर (२० x १५ किंवा २० x २० सें.मी.), पट्टा पद्धतीने लागवड करावी (१० ओळी किंवा २ मीटर नंतर ३० सेमी. जागा मोकळी सोडावी). • रासायनिक खते:- जमिनीची तपासणी करून योग्य प्रमाणात रासायनिक खताचा वापर केल्यास शेती किफायतशीर होते. सर्वसाधारणपणे १०० किलो नत्र, ५० किलो स्फुरद व ५० किलो पालाश प्रति हेक्टरी द्यावे. संपूर्ण स्फुरद व पालाश आणि नत्राची अर्धी मात्रा चिखलावर तर उरलेली नत्राची अर्धी मात्रा दोन समान हप्त्यात (फुटवे फुटण्याच्या वेळी साधारणपणे ३० दिवसांनी आणि लोंबी येण्याच्या सुरुवातीस साधारणपणे ६० दिवसांनी) विभागून द्यावी.</p>
तूर	<p>• मागील आठवड्यात झालेला पाऊस व पुढील पावसाचा अंदाज लक्षात घेता शेतात पाणी साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या तसेच अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • तण व्यवस्थापनासाठी आणि जमीन व पिकामध्ये हवा खेळती राहण्यासाठी स्वच्छ हवामान आणि वाफसा परिस्थितीमध्ये आंतरमशागतीची कामे (खुरपणी/डवरणी) करावी.</p>
मुग	<p>• मुग पिकाची सलग पीक म्हणून पेरणी टाळावी. मागील आठवड्यात झालेला पाऊस व पुढील पावसाचा अंदाज लक्षात घेता शेतात पाणी साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या तसेच अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • तण व्यवस्थापनासाठी आणि जमीन व पिकामध्ये हवा खेळती राहण्यासाठी स्वच्छ हवामान आणि वाफसा परिस्थितीमध्ये आंतरमशागतीची कामे (खुरपणी/डवरणी) करावी.</p>
उडीद	<p>• उडीद पिकाची सलग पीक म्हणून पेरणी टाळावी. मागील आठवड्यात झालेला पाऊस व पुढील पावसाचा अंदाज लक्षात घेता शेतात पाणी साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या तसेच अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • तण व्यवस्थापनासाठी आणि जमीन व पिकामध्ये हवा खेळती राहण्यासाठी स्वच्छ हवामान आणि वाफसा परिस्थितीमध्ये आंतरमशागतीची कामे (खुरपणी/डवरणी) करावी.</p>

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
मिरची	• मागील आठवड्यात झालेला पाऊस व पुढील पावसाचा अंदाज लक्षात घेता शेतात पाणी साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या तसेच अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • मिरची च्या ४ ते ६ आठवड्यांच्या वयाच्या रोपांची लागवड वाफसा अवस्थेत करावी. • मिरचीच्या रोपांची लागवड करण्यापूर्वी रोपांचे शेंडे डायमेटोएट ३० ईसी १० मि. ली + पाण्यात मिसळणारे गंधक (८०%) ३ ग्रॅम + मॅन्कोझेब ७५% डब्ल्यूपी २.५ ग्रॅम एक लिटर पाण्याच्या द्रावणात बुडवून लावावे. • तण व्यवस्थापनासाठी आणि जमीन व पिकामध्ये हवा खेळती राहण्यासाठी स्वच्छ हवामान आणि वाफसा परिस्थितीमध्ये आंतरमशागतीची कामे (खुरपणी/डवरणी) करावी.
संत्रा	• झाडांच्या बुंध्याजवळ पाणी साचून राहणार नाही याची काळजी घ्यावी. आवश्यकता भासलास आधी खोदलेल्या चरांद्वारे अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. झाडावरील पानसोट काढून टाकावेत. दोन ओळीमधील मोकळ्या जागेत उडीद, मुग, सोयाबीन, भुईमुग इत्यादी पिकाची आंतरपीक म्हणून लागवड करावी. हिरवळीच्या खताच्या उपलब्धतेसाठी धेंचा किंवा ताग ४० किलो प्रती हेक्टर बियाणे या प्रमाणात पेरणी करावी. • जमिनीमध्ये पुरेसा ओलावा असल्याची खात्री आणि वाफसा आल्यानंतर भरून ठेवलेल्या खड्ड्यांमध्ये संत्र वर्गीय फळझाडांच्या कलमांची लागवड करावी. कलमा लावतांना कलमांचा डोळा १५ ते २० सेंमी उंचीवर असावा. कलमा लावण्यापूर्वी मुळांना मेफेनोक्झाम एम झेड-६८ २.५ ग्राम आणि कार्बेन्डाझीम ५०% डब्ल्यूपी १ ग्राम प्रती १ लिटर पाणी या प्रमाण द्रावण तयार करून बुडवून नंतर लावावीत.
वांगे	• वांग्याच्या च्या ४ ते ६ आठवड्यांच्या वयाच्या रोपांची लागवड वाफसा अवस्थेत करावी. • मागील आठवड्यात झालेला पाऊस व पुढील पावसाचा अंदाज लक्षात घेता शेतात पाणी साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या तसेच अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • तण व्यवस्थापनासाठी आणि जमीन व पिकामध्ये हवा खेळती राहण्यासाठी स्वच्छ हवामान आणि वाफसा परिस्थितीमध्ये आंतरमशागतीची कामे (खुरपणी/डवरणी) करावी.
टोमॅटो	• टोमॅटो च्या ४ ते ६ आठवड्यांच्या वयाच्या रोपांची लागवड वाफसा अवस्थेत करावी. • मागील आठवड्यात झालेला पाऊस व पुढील पावसाचा अंदाज लक्षात घेता शेतात पाणी साचून राहणार नाही यासाठी सन्या फोडाव्या तसेच अतिरिक्त पाण्याचा निचरा करावा. • तण व्यवस्थापनासाठी आणि जमीन व पिकामध्ये हवा खेळती राहण्यासाठी स्वच्छ हवामान आणि वाफसा परिस्थितीमध्ये आंतरमशागतीची कामे (खुरपणी/डवरणी) करावी.

पशुधन विषयक निहाय सल्ला:

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
गाय	• पाऊसव विजांचा कडकडाट होण्याची शक्यता लक्षात घेता गाय, म्हैस, शेळ्या, मेंढ्याव इतर पाळीव जनावरे मोकळ्या जागेत चरावयास सोडण्याचे टाळावे. जनावरे हे खुल्या पाण्याचे स्त्रोत, नदी किंवा तलाव व ट्रक्टर व इतरधातूच्या अवजारांपासून दूर ठेवावे. • जनावरे पावसात फार काळ भिजणार नाहीत याची काळजी घ्यावी. • गोठ्यातील जमीन कोरडी ठेवावी व स्वच्छता राखावी. • बुरशी लागू नये यासाठी जनावरांचे खाद्य व चारा सुरक्षित साठवावा. • जनावरांच्या गोठ्याचा सभोवतालील परिसर स्वच्छ व निरोगी ठेवावा आणि गोठ्याभोवती असलेली अनावश्यक झाडे झुडुपे काढून टाकावीत. • नवीन हिरवा चारा जास्त प्रमाणात खाण्यास जनावरांना प्रतिबंध करावा.
बकरा किंवा बकरी	• शेळ्यांना पायखुरी/तोंडखुरी, घटसर्प आणि आंत्रविषार टाळण्याकरिता पशुवैद्यकीय अधिकाऱ्याच्या सल्ल्याने लसीकरण करावे. जनावरांना स्वच्छ आणि थंड पाण्याची सोय करावी.

कुकुटपालन विषयक निहाय सल्ला:

कुकुटपालन विषयक	कुकुटपालन विषयक निहाय सल्ला
पक्षी	• पक्षांना सकस आहार तसेच स्वच्छ व थंड पाण्याची व्यवस्था करावी.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	<ul style="list-style-type: none"> तननाशकाची खरेदी आणि फवारणी करताना लेबल नीट वाचून घ्यावे. ढगाळ हवामान व पाऊस असताना तननाशकाची फवारणी करू नये. वारा नसताना व जमिनीत पुरेसा ओलावा असताना उगवण पूर्व तन नाशकाची फवारणी करावी. फवारणीकरिता स्वच्छ पाणी वापरावे तसेच कडक उन्हात उगवण पश्चात फवारणी टाळावी. तन नाशकाचा वापर काळजीपूर्वक करावा. फवारणी पूर्वी फवारणी पंप स्वच्छ धुवून घ्यावा. ढगाळ हवामान असतांना फवारणी करू नये. शिफारशीत नसलेली भिन्न तननाशके एक मेकांत मिसळू नये. तननाशकाची फवारणी पूर्वी जमिनीमध्ये पुरेसा ओलावा असल्याची खात्री करावी.
सामान्य सल्ला	<ul style="list-style-type: none"> शेतकरीबांधवांनी मेघगर्जना आणि आकाशात विजा चमकत असतांना घ्यावयाची काळजी: जर तुम्ही शेतात काम करीत असाल तर शेताजवळील ताबडतोब आश्रय घ्यावा. शेतातील सुरक्षित ठिकाणाचा आसरा घेतल्यानंतर पायाखाली कोरडे लाकूड, प्लास्टिक, गोणपाट, कोरडापालापाचोळा ठेवावा. तुमचे दोन्ही पाय एकत्र करून गुडघ्यावर दोन्ही हात ठेवून तळपायावर बसावे. तुमच्या पायाव्यतिरिक्त शरीराचा अन्य कुठलाही भाग जमिनीलास्पर्श होणार नाही याची काळजी घ्यावी. जमिनीमध्ये ओलावा असलेल्या ठिकाणी किंवा पाण्याच्या स्त्रोतामध्ये जसे कि, तलावात काम करणाऱ्या व्यक्तींनी ताबडतोब सुरक्षित आणि कोरड्या ठिकाणी जावे. जवळपास उंच झाडे असतील तर त्या झाडाच्या उंचीपेक्षा दुप्पट उंचीच्या अंतरावर आश्रय घ्यावा. • विजांच्याबचावापासून पक्के घर हे सर्वात सुरक्षित ठिकाण आहे. शेतकऱ्यांनी आपले घर तसेच जनावरांचा गोठ्याच्या आजूबाजूला शक्यतो कमी उंचीची झाडे लावावीत. ओलावा असलेले, दलदलीचे ठिकाण तथा पाण्याचे स्त्रोत्र (विहीर, तलाव, नदी, शेत तालाव ई.) पासून शक्यतो दूर राहावे. चारचाकी वाहनातून प्रवास करीत असल्यास वाहनातच थांबावे. शेतकरी बांधवांनी त्यांच्या जवळ धातूचे कुठलेही उपकरण नसावे याची दक्षता घ्यावी. शेतामध्ये काम करतांना एकाच वेळी जास्त व्यक्तींनी एकत्र काम करू नये. दोन व्यक्तीमध्ये किमान १५-२० फूट अंतर राहिल याची काळजी घ्यावी. धातूची दांडी असलेल्या छत्रीचा वापर करू नका. शेतकऱ्यांनी विजेवर चालणारी तसेच धातू पासून बनलेल्या इतर कृषी अवजारांपासून दूर रहा.
सामान्य सल्ला	<ul style="list-style-type: none"> हवामान आधारित कृषी सल्ला पत्रिकेमध्ये नमूद तारखांची वैधता हि नमूद तारखेच्या सकाळी ०८:३० वाजेपर्यंत असेल, याची नोंद घ्यावी. * संशोधनावर आधारित शिफारस. दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक रसायने किंवा संजीवके एकत्र मिसळू नये.